

Replik till Anders Bornefalk om e-kronan

CECILIA SKINGSLEY

Anders Bornefalk har skrivit ett intressant inlägg i ett för samhälls ekonomin viktigt och ytterst aktuellt ämne (Bornefalk 2019). Jag uppskattar möjligheten att få presentera Riksbankens perspektiv i frågan, inte minst eftersom jag tror att Bornefalk i viss mån missförstått grunden till varför Riksbanken har börjat analysera behovet av en e-krona och brett riksdagen att utreda frågan.¹

Riksbanken har inte bestämt sig för att ge ut en e-krona, utan arbetet med e-kronan handlar om att utreda ifall en e-krona skulle kunna lösa några av de problem som kan uppstå om kontanterna försvinner. Det betyder att också konsekvenser av en e-krona behöver utredas, samt om andra alternativ, framför allt om framtida nya regleringar på betalmarknaden, skulle kunna uppnå samma mål som en e-krona. I slutändan kan en e-krona inte införas utan ett aktivt beslut i riksdagen. Riksbanken har därför nyligen lämnat in en framställan till riksdagen att ge regeringen i uppdrag att tillsätta en statlig utredning som analyserar vilken roll staten ska ha i framtiden på betalmarknaden i ett läge där kontanter inte längre fungerar som betalningsmedel i vid mening. I den analysen ingår att också se vilken roll en eventuell e-krona skulle kunna spela och eventuella konsekvenser av att införa en sådan i någon form.

Det är också viktigt att här säga något om den internationella kontexten. En eventuell e-krona skulle vara ett exempel på vad som internationellt kallas

Central Bank Digital Currency (CBDC). Det rör sig alltså om ett etablerat begrepp som studeras och diskuteras intensivt i centralbanksvärlden internationellt. Enligt en rapport från Bank for International Settlements (2019), som bygger på svar från 63 centralbanker, analyserar just nu en majoritet av dessa (70 procent) frågor om CBDC. Av dessa har drygt hälften börjat någon typ av experimentell verksamhet för att testa och lära sig mer om den teknik som är involverad i CBDC. En stor andel av världens centralbanker ägnar sig alltså redan nu åt att utveckla teknik som i framtiden skulle kunna appliceras för att ge ut en CBDC. Och det är inte bara centralbanker som tittar på frågor om CBDC utan även IMF. I det avseendet är alltså Riksbankens analytiska och tekniska studier av e-kronan inte något anmärkningsvärt. Frågan är dock mer aktuell i Sverige, eftersom Sverige är ett av de länder i världen där kontantanvändningen gått ner mest.

Det är inte bara Riksbanken som ser kontanternas marginalisering som bekymmersam. Frågan ansågs tillräckligt brådskande för att Riksbanksutredningen skulle analysera den i ett snabbspår, efter vilket en rad förslag för att bromsa utvecklingen följde. När vi på Riksbanken insåg att det fanns ett flertal problem som kan uppstå i ekonomin om Riksbankens pengar (kontanter) inte längre finns allmänt tillgängliga, började vi fundera på möjligheterna att ge ut en digital form av kontanter – en e-krona. Bakgrunden är alltså en önskan om att bibehålla några av kontanternas viktiga funktioner även i en digital framtid.

Bornefalk lyfter att förtroende är en viktig förutsättning för en fungerande betalmarknad. Men litteraturen han hänvisar till – enligt vilken det räcker

REPLIK

Cecilia Skingsley är vice riksbankschef. cecilia.skingsley@riksbank.se

¹ För en mer utförlig beskrivning av Riksbankens arbete hänvisas till Sveriges riksbank (2017, 2018).

med privat genererade pengar för att marknaden ska fungera väl – är inte empirisk, utan bygger på vad författarna av en av artiklarna själva medger är ”extrema antaganden” (Cavalanti och Wallace 1999, s 455). Genom historien har allmänheten, såväl i Sverige som i omvärlden, haft tillgång till centralbankspengar eller statliga pengar i en eller annan form. Ett system som bygger på att allmänheten enbart skulle ha tillgång till privata bankpengar har aldrig provats i modern tid. Frågan om hur förtroendet för pengar skulle påverkas av detta, särskilt i kristider, är en stor och mycket komplicerad fråga. Den måste undersökas noggrant och djuplodande och kan inte avfärdas lika lätt som Bornefalk gör.

Det är inte för att få större svängrum i penningpolitiken som Riksbanken analyserar en e-krona. Bornefalks resonemang om detta är dessutom inte helt korrekt. Nedre gränsen för styrräntan ges av kostnaden för att hålla och transportera kontanter och inte av en eventuell e-krona. Utan kontanter kan styrräntan sättas mycket mer negativt oavsett om det finns en e-krona eller inte. Så länge kontanterna finns kvar är den nedre gränsen opåverkad (Armelius m fl 2018). Riksbanken kommer förstås att fortsätta att förse landet med kontanter så länge dessa efterfrågas, och e-kronan ska ses som ett komplement, inte ett substitut, till kontanterna.

Bornefalk menar att Riksbanken genom en e-krona skulle ge ”sig själv en särställning” så att konkurrensen minskar. Jag tror e-kronan i stället skulle kunna ge ökad konkurrens på betalningsmarknaden. E-kronan är inte tänkt att vara en betaltjänst, utan snarare en plattform som kan användas av privata företag för att förmedla betaltjänster till allmänheten. Genom att på detta sätt se till att det finns en allmän plattform som är öppen för konkurrens skulle en e-krona fungera på liknande

sätt som det nya betaltjänstedirektivet – *med* marknaden och inte *mot* marknaden. Den svenska organisationen för *fintech*-företag har i sitt remissvar just påpekat att detta är en mycket viktig egenskap och att ”Riksbanken borde ta ett större ansvar eftersom man är en ’neutral’ aktör” (Swedish FinTech Association 2019, s 2). Just denna neutralitet som *fintech*-företagens intresseorganisation lyfter fram är något som staten kan erbjuda.

Bornefalk använder Postgirot för att dra en parallell till den nuvarande utvecklingen på betalmarknaden. Exemplet med Postgirot pekar dock i en helt annan riktning. Postgirot skapades på 1920-talet av staten för att effektivisera betalningsmarknaden eftersom den privata sektorn inte kunde samordna sina resurser för att skapa ett liknande system i privat regi. Detta statliga initiativ hade en katalyserande effekt på bankernas samarbete, men det dröjde ända till 1950-talet innan Bankgirot kom igång. Exemplet med Postgirot ska alltså inte tolkas som att statens roll är överflödigt på betalningsmarknaden, utan snarare att staten i vissa lägen måste reagera när behoven på betalningsmarknaden förändras – och om nödvändigt införa helt nya tjänster.

Bornefalk menar att Riksbanken med en e-krona skulle få en större roll vid resursallokeringen i ekonomin. Eftersom det finns kontrollmekanismer som kan användas för att se till att e-kronan skulle fylla ungefär samma funktion som kontanterna gjorde i Sverige för något decennium sedan, eller ungefär som kontanterna fortfarande gör i andra länder, så inser man att konsekvenserna för det svenska banksystemet borde bli mycket små. Som exempel kan nämnas att i euroområdet uppgår kontanter i cirkulation i genomsnitt till 10 procent av BNP. Detta har inte medfört att europeiska banker har trängts undan, som Bornefalk befarar skulle bli fallet med

en e-krona. I slutändan kommer det att vara lagstiftaren som bestämmer ramverket kring en eventuell e-krona.

Digitaliseringen innebär en stor samhällelig förändring. Effekter går långt utöver bara frågan om kontanternas framtid. Vi måste fundera på hur vi ska anpassa vårt finansiella system, inklusive betalningar, till dessa förändringar. Som jag ser det är det Riksbankens uppgift att med ett öppet sinne analysera vilka alternativ som finns, däribland en e-krona.

REFERENSER

- Armelius, H, P Boel, C A Claussen och M Nessén (2018), "E-kronan och makroekonomin", *Penning- och valutapolitik*, nr 3, s 42–64.
- Bank for International Settlements (2019), "Proceeding with Caution: A Survey on Central Bank Digital Currency", rapport, Bank for International Settlements, Basel.
- Bornefalk, A (2019), "E-kronan – en gökunge på betalningsmarknaden?", *Ekonomisk Debatt*, årg 47, nr 4, s 91–95.
- Cavalcanti, R de O och N Wallace (1999), "Inside and Outside Money as Alternative Media of Exchange", *Journal of Money, Credit, and Banking*, vol 31, s 443–457.
- Sveriges riksbank (2017), "Riksbankens e-kronaprojekt, rapport 1", rapport, Sveriges riksbank, Stockholm.
- Sveriges riksbank (2018), "Riksbankens e-kronaprojekt, rapport 2", rapport, Sveriges riksbank, Stockholm.
- Swedish FinTech Association (2019), "Remissyttrande om e-krona", remissvar, Swedish FinTech Association, Stockholm.